

Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimater og forutsetninger i note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

SpareBank 1 SMN-konsernet har innskuddspensjonsordning. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 22 i årsrapporten for 2023.

Konsernets pensjonsforpliktelser regnskapsføres i henhold til IAS 19R. Estimatavvik føres derfor direkte mot egenkapitalen og presenteres under andre inntekter og kostnader.

Ytelsesordningen ble besluttet avviklet i styremøte 21.oktober 2016. Ansatte i ytelsesordningen gikk over på innskuddsbasert pensjon fra 1. januar 2017, og har mottatt fripolise på opptjente rettigheter fra ytelsesordningen. Fripoliser forvaltes av pensjonskassen som fra 1. januar 2017 er fripolisekasse. Det er opprettet en rammeavtale mellom SpareBank 1 SMN og pensjonskassen som omhandler finansiering, kapitalforvaltning mv. På grunn av ansvaret SpareBank 1 SMN fremdeles har, vil fremtidig forpliktelse måtte innarbeides i regnskapet. Styret i pensjonskassen skal være sammensatt av representanter fra konsernet og deltagere i pensjonsordningene i henhold til vedtektene i pensjonskassen.

Det er ikke foretatt ny beregning av konsernets pensjonsforpliktelser per 30. juni 2024.

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, og klassifiseres som holdt for salg.

Januar-Juni 2024	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Virksomhetens resultat	Eierandel
Mavi XV AS konsern	196	2	6	8	-2	100 %
Sum holdt for salg	196	2	6	8	-2	

Tap på utlån og garantier

For detaljert beskrivelse av bankens tapsmodell viser vi til note 10 i årsregnskapet for 2023.

Måling av forventet kredittap for hvert trinn krever både informasjon om hendelser og nåværende forhold, samt forventede hendelser og fremtidige økonomiske forhold. Estimering og bruk av framoverskuende informasjon krever stor grad av skjønn. Hvert makroøkonomiske scenario som benyttes, inkluderer en fremskriving i en femårsperiode. For kreditter der kreditttrisikoen er vurdert å ha økt vesentlig siden innvilgelse (trinn 2), er tapsanslag for perioden etter år 5 basert på år 5 når det gjelder nivå for PD og LGD.

Vårt estimat på forventet kredittap i trinn 1 og 2 er et sannsynlighetsvektet snitt av tre scenarier; Basis, Lavt og Høyt scenario. Modellen som beregner modellnedskrivninger er basert på to makrovariable – rentenivå (NIBOR 3 mnd.) og arbeidsledighet (AKU). Forutsetningene i basis scenarioet er basert på forutsetningene i Pengepolitisk Rapport 2/24. Oppdaterte makroforutsetninger dette kvartalet har hatt liten effekt på nedskrivningsnivået. Lavt scenario er et scenario preget av høy rente og høy arbeidsledighet som i stor grad er basert på Finanstilsynets stresstest i Finansielt utsyn juni 2024. Høyt scenario er et scenario med lav rente og lav arbeidsledighet.

Beregning av konsernets samlede modellnedskrivninger er basert på delberegninger av ECL (forventet kredittap) for 5 porteføljer. For hver av porteføljene er det definert separate forutsetninger med hensyn til hvordan makrovariablene rente og arbeidsledighet påvirker PD og LGD. Sammenhengene mellom makrovariablene og PD er utviklet ved bruk av regresjonsanalyse og simulering, mens sammenhengene mellom makrovariablene og LGD i stor grad er basert på ekspertvurderinger og skjønn. De 5 porteføljene er:

- Boliglån
- Øvrige lån til personmarkedet
- Landbruk
- Bransjer med store balanser / høy langsiktig gjeldsgrad (eiendom, skipsfart, offshore, havbruk, fiskeri)
- Bransjer med mindre balanser / lav langsiktig gjeldsgrad (øvrige bransjer)

Sammenhengene i modellen mellom nivå på makrovariablene og nivå på PD recalibreres årlig basert på oppdatert misligholdsstatistikk til og med foregående kalenderår. En recalibrering til og med 2023 ble gjort dette kvartalet og medførte alt annet like et lavere nedskrivningsnivå for bedriftsmarkedet og landbruksporteføljen og et høyere nedskrivningsnivå for boliglånporteføljen i personmarkedet. Nettoeffekten ble et noe lavere nedskrivningsnivå samlet sett. Som forrige kvartal er kundene innenfor bygg og anlegg og i enkelte segment innen fiskeri er vurdert generelt å ha fått vesentlig økt kredittrisiko siden innvilgelse og kunder innenfor denne bransjen er derfor klassifisert i trinn 2 eller 3. Dette kvartalet er også kunder i industrisegment som er tett knyttet til bygg og anleggssektoren flyttet til trinn 2.

Forventet kredittap (ECL) per 30. juni 2024 er beregnet som en kombinasjon av 80 prosent forventet scenario, 10 prosent nedsidescenario og 10 prosent oppsidescenario (80/10/10 prosent).

Effekten av endringen av forutsetninger i 2024 er vist på linjen "Endring som skyldes endrede forutsetninger i tapsmodellen" i note 7. Modellnedskrivningene innenfor bedriftsmarkedet er noe redusert, primært som følge av redusert volum i trinn 2, og recalibrering av beregningsmodellen bidrar også i samme retning. Modellnedskrivningene i privatmarkedet er samlet sett lite endret. Samlet for første halvår utgjør dette 11 millioner kroner for banken og 25 millioner kroner for konsernet i reduserte nedskrivninger.

Sensitiviteter

Første del av tabellen under viser fullt modellberegnet forventet kredittap på grunnlag per 30. juni 2024 i de tre scenarioene, fordelt på porteføljene Privatmarked (PM), Landbruk og Bedriftsmarked (BM), som summerer seg til Morbank. I tillegg viser tabellen fullt modellberegnet forventet kredittap i datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge (SB1 Finans MN). ECL for morbanken og datterselskapet er summert i kolonnen Konsern.

Andre del av tabellen viser porteføljefordelt ECL ved anvendt scenarivæking samt en alternativ scenarivæking med doblet sannsynlighet for nedsidescenariet.

Dersom man doblet nedsidescenarioets sannsynlighet på bekostning av basisscenariet ved utgangen av første halvår 2024 ville dette medført en økning i tapsavsetningene på 115 millioner kroner for morbanken og 134 millioner kroner for konsernet.

	BM	PM	Landbruk	Sum morbank	SB 1 Finans MN, BM	SB 1 Finans MN, PM	Sum konsern
ECL i forventet scenario	623	89	72	784	40	16	840
ECL i nedsidescenariet	1.378	279	277	1.934	173	75	2.182
ECL i oppsidescenariet	410	54	46	509	20	9	539
ECL med anvendt scenarivæking 80/10/10	678	105	90	872	51	21	944
ECL med alternativ scenarivæking 70/20/10	753	124	110	987	66	27	1.079
Endring ECL ved alternativ væking	75	19	21	115	13	6	134

Tabellen reflekterer at det er til dels betydelige forskjeller i underliggende PD- og LGD-estimer i de ulike scenarioene og at det er differensierte nivåer og nivåforskjeller mellom porteføljene. På konsernnivå er ECL i oppsidescenariet, som i stor grad reflekterer taps- og misligholdsbildet de seneste årene, om lag 60 prosent av ECL i forventet scenario. Nedsidescenariet gir over dobbel ECL enn i forventet scenario. Anvendt scenarivæking gir 12 prosent høyere ECL enn forventet scenario.